

Correctievoorschrift VWO

2025

tijdvak 1

Nederlands

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Vanaf examenjaar 2016 wordt in de centrale examens Nederlands havo en vwo als gevolg van het besluit van de toenmalige staatssecretaris de correctheid van het taalgebruik getoetst bij alle antwoorden op open vragen. Voor de beoordeling gelden de volgende vakspecifieke regels:

- 1 De correctheid van het taalgebruik wordt getoetst bij alle antwoorden van de kandidaat op open vragen.
 - Onder incorrect taalgebruik moet worden verstaan: spelfouten (inclusief fouten in de werkwoordspelling) en fouten in de zinsbouw (inclusief verkeerde woordvolgordes en congruentiefouten).
 - De reikwijdte van vakspecifieke regel 1 wordt op twee manieren beperkt:
 - a Bij opgaven die kandidaten om een citaat uit de tekst vragen, dient de correctheid van het taalgebruik in het antwoord niet te worden beoordeeld.
 - b Bij open vragen die geen antwoord in een of meerdere volledige zinnen vereisen, wordt alleen de juistheid van de spelling van het antwoord beoordeeld en niet de grammaticaliteit van het antwoord.
 - Bij de beoordeling van de spelling dient uitgegaan te worden van de schrijfwijze volgens de *Leidraad bij de Woordenlijst Nederlandse Taal* (het *Groene Boekje*).
 - Zelfstandig gebruik van bijzinnen (als in: “Omdat ...”) dient niet fout te worden gerekend.
 - Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Deze aftrekregeling geldt onverkort voor alle kandidaten.
 - In afwijking van Algemene regel 5 geldt voor incorrect taalgebruik dat elke fout binnen een antwoord op een vraag wel afzonderlijk dient te worden aangerekend.
 - De fouten voor incorrect taalgebruik dienen los van de inhoudelijke beoordeling te worden geregistreerd en de daarbij behorende aftrekpunten dienen bij de laatste beoordelingscomponent uit het correctievoorschrift te worden genoteerd.
- 2 Het is kandidaten niet toegestaan telegramstijl te gebruiken of verkort te citeren bij vragen waarbij in volledige zinnen moet worden geantwoord. Voor een antwoord op deze vragen dat geheel in telegramstijl of als verkort citaat is weergegeven, dienen geen scorepunten te worden toegekend.
- 3 Voor alle open vragen met een maximumaantal woorden geldt: indien kandidaten een vraag herhalen alvorens zij tot een antwoord komen, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het beoordelingsmodel) niet meegeteld.
- 4 Wanneer een antwoord op een open vraag het maximumaantal woorden overschrijdt, worden alleen de woorden van het antwoord tot het toegestane maximum in de beoordeling betrokken met inachtneming van vakspecifieke regel 3. Spel- en taalfouten in de overschrijding van het maximumaantal woorden tellen dus niet mee.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag die betrekking heeft op de hoofdgedachte van de tekst worden 2 scorepunten toegekend.

Aan het juiste antwoord op de overige meerkeuzevragen wordt 1 scorepunt toegekend.

Deel 1

Onderzoek naar de waarde van boosheid

1 D 1

2 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- 1 goed / nuttig / onmisbaar / noodzakelijk
- 2 raakt / emotioneert / aangrijpt
- 3 verandering(en) / verbetering(en) / actie(s) / oplossingen

Niet goed:

- 1 stimulerend
- 2 aangaat / bezighoudt
- 3 discussie / bewustzijn

indien drie elementen juist 2

indien twee elementen juist 1

indien minder dan twee elementen juist 0

Maximumlengte van het antwoord per element: 1 woord.

Beoordeel de spelling.

3 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- (Boosheid is) irrationeel.
- (Boosheid is) contraproductief.
- (Boosheid) gaat hand in hand met wraak. / (is) geen (zalige/wijze) deugd.

indien drie elementen juist 2

indien twee elementen juist 1

indien minder dan twee elementen juist 0

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 1

De kern van een goed antwoord is:

Boosheid is niet wijs/deugdzaam/positief. / Boosheid is dom/irrationeel/negatief.

Niet goed:

Boosheid is contraproductief.

Maximumlengte van het antwoord: 15 woorden

Beoordeel de spelling en grammatica.

10 maximumscore 3

De kern van een goed antwoord is:

1a wel

1b (oorzaak 1:) je ego is gekrenkt / je je persoonlijk gekwetst voelt

1b (oorzaak 2:) er (verontwaardiging over) maatschappelijk onrecht is

2a niet

2b je (lichaam) op een bedreiging reageert / je jezelf beschermt /
boosheid voortkomt uit een beschermende functie / je je grenzen
bewaakt / je voor jezelf opkomt

Opmerking

De twee oorzaken bij 1b mogen worden verwisseld.

indien vijf elementen juist	3
indien vier elementen juist	2
indien drie elementen juist	1
indien minder dan drie elementen juist	0

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 2</p> <p>De kern van een goed antwoord is: twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Boosheid wordt (in bron 1) positief én negatief belicht / genuanceerd getypeerd (terwijl bron 2 boosheid uitsluitend positief belicht). – Er worden (in bron 1) enkele malen (gezaghebbende) bronnen/ deskundigen aangehaald (terwijl in bron 2 geen bronnen/deskundigen worden aangehaald). – De auteur (van bron 1) is een wetenschapper/filosoof (bekend met onderzoek naar boosheid) (terwijl de auteur van bron 2 een schrijver/columnist is). <p>Niet goed: Het taalgebruik (in bron 1) is formeler/objectiever (dan dat in bron 2).</p> <p>per juist element</p> <p><i>Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	1
12	C	1
13	<p>maximumscore 2</p> <p>Twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – “(Dat) weten we al vele jaren(: neem deze studie)” (regel 17-18) – “(Dit onderzoek,) dat sindsdien nog vele malen is herhaald” (regels 20-22) – “(dat) de resultaten ‘de catharsistheorie direct tegenspreken” (regels 31-33) <p>per juist element</p>	1
14	<p>maximumscore 2</p> <p>De kern van een goed antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (bron 2:) Boosheid geeft kracht/energie. / leidt tot positieve verandering. • (bron 3:) Boosheid versterkt problemen. / leidt (alleen maar) tot (meer) agressie. / blijft smeulen/actief. / leidt tot negatieve verandering. <p><i>Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden.</i> <i>Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	1 1

Vraag	Antwoord	Scores
15 maximumscore 2		
De kern van een goed antwoord is:		
1a wel		
1b boosheid beschermt je / helpt je je grenzen te bewaken / helpt je in verzet te komen / helpt je voor jezelf op te komen		
2a niet		
2b boosheid heeft juist een tegenovergesteld/versterkend effect / leidt tot (meer) agressie / blijft (steeds) smeulen / is schadelijk		
indien 1a en 1b samen juist		1
indien 2a en 2b samen juist		1
	<i>Beoordeel de spelling.</i>	
16 maximumscore 2		
De kern van een goed antwoord is:		
• 1: elkaar moreel verantwoordelijk te houden / een gemeenschappelijke moraal te vormen / vorm te geven aan een betere wereld		1
• 2: ze onlosmakelijk is verbonden met wrok/wraak(zucht) / er altijd een vleugje wraak in schuilt / ze wraak als duistere kant heeft		1
Niet goed:		
2: ze altijd een duistere emotie is		
	<i>Beoordeel de spelling.</i>	
17 maximumscore 2		
1 niet		
2 wel		
3 niet		
4 wel		
indien vier elementen juist		2
indien drie elementen juist		1
indien minder dan drie elementen juist		0
18 A		2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Deel 2

Tekst 1 Taal is een brug in het denken

19 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- 1: Taal en denken zijn verschillende dingen. / Je kunt taal en denken van elkaar scheiden. / Gedachten kennen een andere vorm dan (de uitdrukking ervan in) taal. 1
- 2: Je kunt taal en denken niet van elkaar scheiden. / Gedachten en (de uitdrukking ervan in) taal vallen samen. 1

Niet goed:

1: Er is eerst een gedachte die je daarna uitdrukt in taal.

2: Mensen hebben gedachten die ze alleen in taal kunnen hebben.

Beoordeel de spelling.

20 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- De werkelijkheid wordt gecategoriseerd. / We delen de wereld op in discrete voorwerpen. / Mensen en dieren stoppen alles in hokjes. 1
- Communicatie wordt sociaal gebruikt. / Mensen en dieren zetten (met hun communicatie) soortgenoten/anderen aan tot daden. 1

Niet goed:

Mensen vertonen sociaal gedrag.

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

21 maximumscore 2

De kern van een goed antwoord is:

- Taal (van mensen) verbindt het categoriseren en de sociale communicatie (in het denken) (en de communicatie van dieren niet). 1
- Taal (van mensen) kent unieke/extra betekenisdimensies. / kent betekenisdimensies die bij (het denken van) dieren niet voorkomen. 1

Niet goed:

Taal verbindt de binnenste en buitenste laag van taal.

Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden.

Beoordeel de spelling en grammatica.

Vraag	Antwoord	Scores
22	B	1
23	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1 of 2 – 3 – 5 – 7 <p>indien vier elementen juist 3</p> <p>indien drie elementen juist 2</p> <p>indien twee elementen juist 1</p> <p>indien minder dan twee elementen juist 0</p>	
24	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 • 4 	<p>1</p> <p>1</p>
25	<p>maximumscore 2</p> <p>De kern van een goed antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens tekst 1 is de werkelijkheid niet in taal te vatten. / vertekent taal de werkelijkheid. • Volgens tekstfragment 1 ken je de werkelijkheid alleen via taal. / kun je zonder taal de werkelijkheid niet kennen. <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens tekst 1 kent de mens de werkelijkheid (enkel) door alles in (talige) hokjes te stoppen. / door alles (in taal) te categoriseren. • Volgens tekstfragment 1 geven we zelf vorm aan de werkelijkheid via taal. / door met anderen erover te praten. <p><i>Maximumlengte van het antwoord: 40 woorden.</i> <i>Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
26	D	2

Deel 3

Tekst 2 We leven achter een hek. En de rest vindt dat best

27	E	1
----	---	---

Vraag	Antwoord	Scores
28 maximumscore 2	De kern van een goed antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> We kunnen daarmee (kritisch) nadenken over / We kunnen opnieuw kijken naar / We gaan twijfelen over de vanzelfsprekendheid van onze samenleving/geschiedenis. / onze maatschappelijke ordening. 	1 1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> Zaken die logisch/vanzelfsprekend lijken, / Zaken die vanuit traditie logisch/vanzelfsprekend zijn, blijken minder vaststaand te zijn (dan we denken). / kunnen worden overdacht. / kunnen opnieuw worden bekeken. 	1 1
	<i>Maximumlengte van het antwoord: 20 woorden. Beoordeel de spelling en grammatica.</i>	
29 maximumscore 2	De kern van een goed antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> 1: met weinig ruimte voor variatie / volgens een logisch/vast patroon / onvermijdelijk / steeds hetzelfde / van minder naar meer hiërarchisch 2: met (veel) ruimte voor variatie / niet volgens een logisch/vast patroon / niet onvermijdelijk / niet steeds hetzelfde / niet (per se) van minder naar meer hiërarchisch 	1 1
	<i>Opmerking Uit het antwoord moet een duidelijke tegenstelling tussen de eerste en tweede deelscore blijken. Zo niet, dan kan aan het antwoord maximaal 1 scorepunt worden toegekend.</i>	
	<i>Beoordeel de spelling.</i>	
30 A		1
31 maximumscore 2	De kern van een goed antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> 1: vanzelfsprekend / de enige mogelijkheid / een gegeven feit / onvermijdelijk / normaal 2: onze (persoonlijke) vrijheden (steeds meer) zien afnemen / (steeds meer) ingeperkt worden 	1 1
	Niet goed: 1: hiërarchisch	
	<i>Beoordeel de spelling.</i>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

32 maximumscore 2

4, 3, 1, 2

Opmerking

Er mag 1 scorepunt worden toegekend als de volgorde niet geheel juist is maar er een foutloze reeks ontstaat door wegstrepen van één getal in het antwoord van de kandidaat. Dit geldt voor de reeksen 4-3-1, 4-3-2, 4-1-2 en 3-1-2.

33 maximumscore 3

type advies	De kern van een goed antwoord is: drie van de volgende elementen:
kritische houding in het algemeen aannemen	– Blijf kindervragen stellen. / Houd een frisse blik. / Stel kritische vragen.
maatschappelijke ordening als niet-onvermijdelijk ervaren	– Leg je niet neer bij de gegeven maatschappelijke orde. / bij wat niet goed/leuk is (in de maatschappij). / Haal je schouders niet op over de manier waarop onze maatschappij in elkaar zit. / Geloof niet dat alles in onze maatschappij niet anders kan.
geschiedenis als niet-onvermijdelijk ervaren	– Wantrouw het geijkte/traditionele verhaal. / Kijk kritisch naar de geschiedenis. – Besef dat de loop van de geschiedenis nooit onvermijdelijk is.
alternatieve blik ontwikkelen op geschiedenis/maatschappij	– Kijk naar andere maatschappijen. / Heb oog voor het tegenverhaal. – Durf na te denken over een andere inrichting van onze maatschappij. / Zoek alternatieven in de geschiedenis.
<i>Het begin van alles als inspiratie</i>	– Lees het boek <i>Het begin van alles</i> .

per juist element

1

Opmerking

Bij de beoordeling dient niet te worden uitgegaan van het type advies maar van de (met een liggend streepje) opgesomde elementen.

Beoordeel de spelling.

Vraag	Antwoord	Scores
34	D	2
35	<p>maximumscore 1</p> <p>De kern van een goed antwoord is: Er zijn geen vaste/onvermijdelijke patronen / Er is geen doel/plan/richting/pad/orde (in de geschiedenis/toekomst).</p> <p><i>Maximumlengte van het antwoord: 10 woorden.</i> <i>Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	
36	<p>maximumscore 2</p> <p>De kern van een goed antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens tekst 2 zijn er meerdere ontwikkelrichtingen (voor de toekomst / voor de loop van de geschiedenis). / zijn er andere perspectieven op onze samenleving mogelijk. / kan de samenleving ook niet-hiërarchisch geordend zijn. • Volgens tekstfragment 2 is er geen ontwikkelrichting. / is de geschiedenis (juist) chaotisch. / kun je (alleen maar) in de geschiedenis verdwalen. <p><i>Maximumlengte van het antwoord: 30 woorden.</i> <i>Beoordeel de spelling en grammatica.</i></p>	<p>1</p> <p>1</p>
37	B	1

Incorrect taalgebruik

38 Regeling met betrekking tot incorrect taalgebruik in de antwoorden op open vragen

Voor incorrect taalgebruik worden maximaal vier scorepunten in mindering gebracht. Hierbij dient de volgende aftrekregeling te worden gehanteerd:

0 fouten	0
1 fout of 2 fouten	1
3 of 4 fouten	2
5 of 6 fouten	3
7 of meer fouten	4

Zie Vakspecifieke regel 1 voor exacte aanwijzingen omtrent aftrek.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 23 mei te accorderen.

Ook na 23 mei kunt u nog tot en met 11 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Bron 1	Fleur Jongepier, NRC Handelsblad, 29 december 2021
Bron 2	Susan Smit, Happinez, 13 april 2022
Bron 3	Timothy Caulfield, <i>Relax! Feit en fictie achter al je dagelijkse beslissingen</i> . Luitingh Sijthoff, 2021.
Bron 4	Jan Postma, de Groene Amsterdammer, 11 november 2021
Tekst 1	Marc van Oostendorp. Neerlandistiek, 29 april 2022. Geraadpleegd op 1 augustus 2023 via neerlandistiek.nl/2022/04/taal-is-een-brug-in-het-denken/
Tekstfragment 1	Marlieke van Grinsven en Olivia Kramers (2020). <i>TvOO 14(3)</i> , p. 8-11.
Tekst 2	Rosanne Hertzberger, NRC, 2 april 2022
Tekstfragment 2	Marlies ter Voorde, NRC, 30 april 2022
Afbeelding 1	Lectrr. Geraadpleegd op 1 augustus 2023 via lectrr.be/nl/cartoon/2019_03_21_Veiligheid